

17384

Regelen met betrekking tot de bevordering van de deelname van gehandicapten aan het arbeidsproces (Wet arbeid gehandicapte werknemers)

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID¹

Vastgesteld 15 april 1986

De leden van de fractie van het **C.D.A.** stelden de volgende vragen.

Wanneer de werkgever wel heeft blijk gegeven aan de quotumverplichting krachtens artikel 3 naar vermogen te willen voldoen, doch dat achteraf blijkt dat hem het niet geheel lukken daarvan redelijkerwijs niet kan worden verweten, kan hem dan alsnog krachtens artikel 4 een ontheffing worden verleend?

Wanneer die ontheffing niet alsnog kan worden verleend, waar kan de werkgever dan in beroep gaan tegen de verplichting respectievelijk de boete en volgens welke procedure?

Moeten de kleine bedrijven waarvan te verwachten valt dat zij gedurende langere tijd in redelijkheid niet aan de verplichting zullen kunnen voldoen ontheffing vragen krachtens artikel 4 of wordt daarin bij voorbaat voorzien door de uitzonderingsmaatregel krachtens artikel 3, lid 2, tweede deel?

Waarom is niet krachtens algemene maatregel van bestuur bepaald in de geest van artikel 5, lid 2, dat een geldelijke tegemoetkoming wordt gegeven aan de werkgever die reeds voldoende gehandicapte werknemers in dienst heeft voordat de verplichtingsmaatregel is genomen en blijk heeft gegeven redelijkerwijs naar vermogen te hebben gehandeld?

Moet het bevorderen van de deelname van gehandicapten aan het arbeidsproces niet bij voorbaat worden beloofd?

Waar de organisaties van werkgevers en werknemers krachtens artikel 2 een taak is opgedragen, voorzover dat redelijkerwijs in hun vermogen ligt, had het in de rede gelegen dat de betrokken Raad genoemd in artikel 3, lid 3, laatste volzin, alvorens advies uit te brengen, de betrokken organisaties uit de bedrijfstak of onderdeel daarvan zou hebben gehoord.

Dat is toch niet begrepen in het in de genoemde volzin begrepen overleg?

Welke mogelijkheid zien de bewindslieden nog om dit redelijke horen in de procedures in te voegen?

Wanneer de geldelijke beloning voor de verrichte arbeid naar evenredigheid in de zin van artikel 8 wordt verlaagd en netto zakt beneden het niveau van de noodzakelijke kosten van het bestaan, welke minimumgarantie krachtens welke wet is dan van toepassing?

Kan in de woorden: «en tot welke hoogte een vergoeding wordt verleend» in de artikelen 20 (artikel 57b AAW); 24 (artikel P9a, lid 2 ABP)

¹ Samenstelling: Franssen (CDA), voorzitter, Van Dalen (CDA), mw. Uijterwaal-Cox (CDA), Van de Zandschulp (PvdA), Oskamp (PvdA), Heijmans (VVD), Van Tets (VVD), mw. Vonhoff-Luijendijk (VVD), mw. Bischoff van Heemskerck (D'66), mw. Van Leeuwen (PSP), Hoekstra (CPN), Barendregt (SGP), De Gaay Fortman (PPR), Schuurman (RPF), Van der Jagt (GPV).

en 25 (artikel P8a, 2, Spoorwegpensioenwet) ook worden gelezen de mogelijkheid van gehele hoogte, dit in relatie tot de kosten die voortvloeien uit de naleving van een *onherroepelijk geworden eis*? De aan het woord zijnde leden onderstreepten deze woorden *in het belang van de gehandicapte werknemer(s)*.

Het komt in de praktijk voor dat bedrijven en overheidsinstellingen werknemers in dienst hebben gehouden om deze aan de arbeid te houden en niet «gestigmatiseerd» onder te brengen bij de Arbeidsongeschiktheidswet.

Kunnen deze gevallen, wanneer de verplichting voor de betrokken ondernemingen en instellingen gaat gelden en redelijkerwijs kan worden aangetoond wat naar vermogen is gedaan, in de overgangssituatie worden meegeteld?

De leden van de fractie van de **V.V.D.** vonden dat het wetsvoorstel (te) zeer wordt gekenmerkt door de moraal van goed en kwaad. Wie immers een aantal gehandicapten in dienst heeft dat groter is dan het quotum van 7% kan worden beloond; wie minder dan 3% gehandicapten in zijn bedrijf heeft opgenomen dreigt te worden bestraft. Deze leden gingen ervan uit dat reeds in dienst zijnde gehandicapten meetellen voor het quotum. Zo neen, ontstaan er dan geen twee categorieën gehandicapten; zij die wel en zij die niet onder WAGW vallen? Kunnen dan voor deze categorie voorzieningen ex artikel 57a AAW met terugwerkende kracht aan de werkgevers worden vergoed? Is het waar, zoals wordt gesteld in de Memorie van Toelichting (blz. 6) dat de Wet plaatsing minder valide arbeidskrachten tot nu toe niet heeft gewerkt? Op pagina 2 van dit stuk wordt immers gezegd dat weinig bekend is over de effectiviteit van algemene en specifieke maatregelen op dit terrein. Bovendien schrijft de staatssecretaris in de Nadere Memorie van Antwoord (blz. 17) dat de vraag of er enige indicatie is in welke mate thans arbeidsplaatsen bezet zijn door gehandicapten ontkennend dient te worden beantwoord. Deze leden onderschreven de opvatting van de hun bevriende fractie aan de overzijde dat de overheid tenminste dezelfde taakstelling zal moeten waarmaken als de marktsector. Zij vroegen wat in dit verband de consequentie is van het afwijzen van de «concerngedachte» door de staatssecretaris. Betekent dit dat in principe elke (rijks)dienst – c.q. «een groot aantal zeer verscheiden onderdelen» (Handelingen Tweede Kamer, blz. 3350 rk) – verplicht is gemiddeld tenminste vijf procent gehandicapten op te nemen? Moet de door de staatssecretaris toegejuichte gedachte van «een apart werkvermogen» worden gezien als een soort vereveningsfonds, zodat (hopelijk) het AAF zelf buiten deze operatie kan blijven?

Het was de aan het woord zijnde leden opgevallen, dat de behandeling van dit wetsvoorstel als het ware «sluipend» is overgegaan van de minister naar de staatssecretaris voor sociale zekerheid. Betekent dit dat het niet meer wordt gezien als een onderdeel van het arbeidsvoorzieningen- maar van het sociale zekerheidsbeleid? Ligt hier de reden voor inschakeling van het AAF? Is de staatssecretaris overigens van mening dat het «oneigenlijk beroep» op premiegelden – immers bestemd voor het doen van uitkeringen – in steeds sterkere mate onderdeel gaat vormen van het sociaal-economisch beleid? Zo ja, vindt hij dit een juiste ontwikkeling? Dezelfde leden wezen in dit verband op een recente uitspraak van de minister, dat in de nieuwe kabinetsperiode moet worden gezien of het «afschuwelijke middel» moet worden toegepast van extra premieheffing bij bedrijven, die niet of in onvoldoende mate meewerken aan ATV. Is de minister (wederom) door de wind gegaan en koerst hij nu bakboord? Zij vroegen voorts om een nadere redengeving voor het in artikel 57a AAW bepaalde, dat werkgevers in aanmerking kunnen komen voor ten behoeve van gehandicapten aangebrachte voorzieningen. In het oorspronkelijke artikel komen – naar de mening van deze leden terecht – slechts zij in aanmerking die door het verzekerde risico zijn getroffen, en geen derden.

Gaat het hier niet om een uitbreiding van de werkingssfeer van de AAW, die niet spoort met haar systematiek? Is het waar, zo vroegen deze leden verder, dat hier in de loop van de tijd een «oneigenlijke praktijk» is gegroeid, in die zin dat voorzieningen door bedrijfsverenigingen in naam aan de werknemer, maar in feite aan de werkgever worden verstrekt? Zo ja, dan zal de introductie van artikel 57a AAW in elk geval een einde aan deze praktijk maken, zo meenden deze leden, zij het met uitzondering van de fictief verzekerden, voor zover zij niet in de wachttijd van artikel 6 zitten. Deze vallen immers niet onder de personele werking van het onderhavige artikel. Gaat het hier om een marginaal probleem?

De aan het woord zijnde leden wilden graag nadere informatie over de reden waarom de «kan» door een «moet» bepaling is vervangen. In de Nadere memorie van antwoord (blz. 4) wordt gesteld dat dit is gebeurd naar aanleiding van kanttekeningen van een aantal fracties. Is deze stok achter de deur echter niet in strijd met het herhaaldelijk door de staatssecretaris uitgesproken vertrouwen in de sociale partners? Is die «moet» bepaling voorgelegd aan de Commissie Deregulering? Spoort de uiteindelijke wijziging in het wetsvoorstel van een verplicht quotumpercentage van 5 naar een verplicht percentage tussen 3 en 7 als na drie jaar niet vrijwillig hieraan is voldaan met het ontwijken van het gevaar dat aan het bedrijfsleven extra lasten worden opgelegd en is deze een schoolvoorbeeld van terughoudende regelgeving (memorie van antwoord, pagina 2)? Dezelfde leden zouden – ook na hetgeen de staatssecretaris hierover in de Tweede Kamer heeft gezegd – enige verduidelijking willen over de criteria, die straks zullen worden gehanteerd bij de beoordeling of de taakstelling is gehaald. Zij konden vooralsnog niet inzien dat het concretiseren van zulke criteria beperkend werkt op de vrijheid van onderhandelen voor de sociale partners. Dreigt hier niet een «enterprisiers dilemma», in die zin dat men voorzichtigheidshalve mikt op een percentage van lager dan 5 in het (vermetel) vertrouwen dat collega of concurrent hoger zal inzetten en dat de overheid zich met een aanvaardbaar gemiddelde percentage tevreden zal stellen?

Wijst in deze richting ook niet de opmerking in het proefschrift van Van 't Hullenaar en Van Koningsveld dat het verplicht in dienst nemen van 3 tot 7 procent lichamelijk of geestelijk gehandicapten nadelige effecten zal hebben op bedrijven die zich inspannen om ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid terug te dringen (zie Volkskrant 06-03-1986)?

De aan het woord zijnde leden vroegen voorts of het gestelde onder artikel 1, lid b sub 4 voldoende objectieve criteria bevat. Zij dachten in dit verband aan geestelijk zwak begaafden die ondanks geringere prestaties uit humanitaire redenen toch in dienst worden gehouden. Wanneer deze mensen onder de wet gaan vallen zou dat volgens deze leden juist «stigmatiserend» kunnen gaan werken met wellicht onevenredig grote psychologische reacties.

Dezelfde leden wilden graag vernemen, welke redenen de staatssecretaris heeft gehad om voor de toepassing van de leden 1 t/m 4 van artikel 30 voor te schrijven dat de bedrijfsverenigingen eerst het advies van de Gemeenschappelijke Medische Dienst moeten vragen. Dreigt aldus de werkdruk van de GMD niet te worden belast met overbodige adviesaanvragen, omdat de medische diensten van de bedrijfsverenigingen voldoende competent zijn? Worden aldus de uitvoeringskosten niet nodeloos verhoogd? Dreigt bovendien door deze maatregel de rivaliteit tussen GMD en die Geneeskundige diensten niet te worden geïntensiveerd?

De aan het woord zijnde leden zouden tenslotte graag de opvattingen van de staatssecretaris horen over de relatie tussen recente jurisprudentie (o.a. Van Haaren – Cehave, gepubliceerd in Rechtspraak van de Week 1985, nr. 205) en het onderhavige wetsvoorstel.

De leden van de fractie van de **P.v.d.A.** wilden zich in dit verslag onthouden van het maken van opmerkingen en het stellen van vragen. Zij zullen bij de openbare beraadslaging nader ingaan op met dit wetsvoorstel samenhangende onderwerpen.

De voorzitter van de commissie,
Franssen

De griffier van de commissie,
Mevrouw Dijkstra-Liesveld